

Vergaderjaar 2016–2017

29 679**Verslag van de zittingen van de Assemblee van de Interparlementaire Unie****Y/ nr. 25****VERSLAG VAN DE 136^e ZITTING**

Vastgesteld 15 juni 2017

Inleiding

Een delegatie, bestaande uit de senatoren J.J. (Joop) Atsma (voorzitter), mevr. A.M.V. (Arda) Gerkens en N.J. (Nico) Schrijver en uit de leden mevr. A. H. (Agnes) Mulder en R. (Raymond) De Roon van de Tweede Kamer, heeft van 1 t/m 5 april 2017 deelgenomen aan de 136e vergadering van de Assemblee van de Interparlementaire Unie, die is gehouden in Dhaka, Bangladesh. Het centrale thema van deze vergadering luidde « Redressing inequalities: delivering on dignity and wel-being for all ».

De delegatie werd begeleid door de griffier Interparlementaire Betrekkingen, B. Nieuwenhuizen. De Griffier van de Eerste Kamer, G.J.A. Hamilton, heeft deelgenomen aan parallelle vergaderingen van de Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP).

Aan deze 136^e zitting, de eerste plenaire IPU-bijeenkomst in Bangladesh sinds dat land zich in 1971 na een bloedige oorlog onder aanvoering van Sjeik Mujibur Rahman afscheidde van Pakistan, is deelgenomen door delegaties uit 126 landen terwijl 37 VN-agentschappen, internationale organisaties, regionale interparlementaire assemblees en samenwerkingsorganisaties waarnemers hadden afgevaardigd. Een aantal landen had, mogelijk in verband met hun appreciatie van de veiligheidssituatie in Bangladesh, afgezien van deelname.

Op de website van de IPU (www.ipu.org) kunnen de agenda's van de plenaire en commissie vergaderingen van de IPU en van de ASGP en de documenten die daarin aan de orde zijn geweest worden gevonden (zie [quick links](#)> statutory assemblies, 136th Dhaka).

Vorbereidingen

Ter voorbereiding van de reis naar Dhaka hebben de leden Atsma en Schrijver op 30 januari 2017 kort gesproken met mevr. Leoni Cuelenaere, Z.M.'s ambassadeur in Bangladesh, die ter gelegenheid van de jaarlijkse ambassadeursconferentie enkele dagen in Nederland verbleef. In dat gesprek kwamen enkele wensen van de delegatie met betrekking tot een

door de ambassade te organiseren programma aan de orde. De delegatie heeft vervolgens op 21 maart 2017 een ontmoeting belegd met de ambassadeur van Bangladesh in Nederland, Sjeik Mohammed Belal, teneinde van hem een briefing te ontvangen over de belangrijkste binnenlandse ontwikkelingen op sociaaleconomisch terrein alsmede op het gebied van het onderwijs en de gezondheidszorg in Bangladesh. Het land, dat vier keer zo groot is als Nederland en ongeveer 170 miljoen inwoners telt, behoort tot de armere landen in de wereld, maar maakt de laatste jaren een gestage economische groei door. De ambassadeur ging in op vragen van de delegatieleden inzake de relaties van Bangladesh met enkele landen in de regio: India, Pakistan, Myanmar en China.

Vergaderingen van het Executive Committee (ExCom)

De heer **Schrijver**, sedert 2015 actief lid van het ExCom, heeft deelgenomen aan vergaderingen van het Uitvoerend Comité van de IPU, waarnaar namens de groep van Westerse landen, de zgn. 12+, ook een Britse, een Franse en een Noorse volksvertegenwoordiger zijn afgevaardigd. Zoals gebruikelijk heeft het ExCom zich uitvoerig gebogen over de situatie waarin parlementen in een aantal landen verkeren. Veel aandacht besteedde het aan Jemen waar twee parlementen, het ene gevestigd in de hoofdstad Sana, het andere in Aden, elkaars positie als legitieme volksvertegenwoordiging bestrijden. Met in Dhaka aanwezige vertegenwoordigers van beide partijen voerde het ExCom gesprekken om te bewerkstelligen dat zij met elkaar een dialoog zouden aangaan en één IPU-delegatie zouden vormen. Aan het slot van die besprekingen heeft het ExCom moeten vaststellen dat de beide delegaties daartoe niet bereid waren. Daarop besloot het de betrekkingen met beide partijen te bevriezen en de situatie in de volgende IPU Assemblee in St. Petersburg opnieuw te bespreken.

Een tweede «probleemland» waarover het Uitvoerend Comité uitvoerig sprak was Venezuela, waar al geruime tijd een machtsstrijd gaande is tussen de oppositiemeerderheid in het parlement en de regering van president Maduro. Nadat de president de verkiezing van een aantal parlementariërs ongrondwettelijk had verklaard en de betrokkenen hun salaris had onthouden besloot het parlement in meerderheid een procedure tot afzetting van de president in gang te zetten. Dat laatste besluit werd vervolgens vernietigd door het Hooggerechtshof van Venezuela dat kort daarna, juist bij de aanvang van de 136^e IPU Assemblee, de grondwettelijke bevoegdheden van het door de oppositie beheerste parlement voor zich opeiste. Met het doel inzicht te krijgen in de omstandigheden waarin het parlement verkeert heeft het ExCom een gesprek gevoerd met de Venezolaanse delegatie waarvan zowel vertegenwoordigers van de oppositie als van de regering deel uitmaakten.

De voortgaande oorlog in Syrië en de dringende noodzaak van vrede in en rond dat land hebben het Uitvoerend Comité, op voorstel van de Russische afgevaardigde Kosachev, doen besluiten tot het instellen van een werkgroep die de opdracht krijgt te onderzoeken hoe de internationale parlementaire gemeenschap via diplomatie en dialoog kan bijdragen aan het werk van VN-gezant Stefan de Mistura en aan andere vredesinitiatieven zoals die van Rusland, Iran en Turkije in Kazachstan. Van de werkgroep, die zal bestaan uit parlementariërs uit de Verenigde Arabische Emiraten, Egypte, Iran, Rusland, Frankrijk en Namibië zal ook de heer Schrijver deel uitmaken.

In verband met het feit dat de 4 jarige ambtstermijn van Secretaris-Generaal Chungong in juni 2018 ten einde zal zijn en het reglement van orde van de IPU voorschrijft dat omtrent een selectieprocedure ten minste 15 maanden voorafgaande aan het einde van een ambtstermijn moet worden besloten, nam het ExCom, overtuigd van het goede functioneren van de huidige Secretaris-Generaal, het besluit de heer Chungong voor te

dragen voor een tweede ambtstermijn. Met deze voordracht stemde de Governing Council later in de week in.

Vergaderingen van de 12+

De leden **Atsma** en **Schrijver** hebben deelgenomen aan een drietal vergaderingen van de zgn. 12+, de geopolitieke groep van Westerse landen. Tijdens deze vergaderingen plegen de 47 delegaties die tot deze groep behoren te worden geïnformeerd over de werkzaamheden van het ExCom, worden inhoudelijke standpunten die zullen worden ingebracht in de commissies gewisseld en waar mogelijk afgestemd en worden voorstellen tot vervulling van diverse vacatures (in het ExCom, in de bureaus van de commissies en in IPU-missies) voorbereid. Vaak vinden in deze vergaderingen ook discussies plaats over de toelating van nieuwe leden, over voorstellen met betrekking tot zgn. emergency-items en over de financiële positie van, c.q. de financiële landenbijdragen aan de IPU. Door de Franse senator Del Picchia, lid van het ExCom en voorzitter van de subcommissie voor Financiën, werd naar voren gebracht dat de begroting van de IPU weliswaar in evenwicht is, maar dat dat evenwicht wankel is. Hij zei te verwachten dat Secretaris-Generaal Chungong het ExCom in de najaarsvergadering zal voorstellen de landencontributie met 1,5% te verhogen.

De heer Schrijver heeft de vergadering ingelicht over de in het ExCom besproken verzoeken tot toetreding tot de IPU van de parlementen van Turkmenistan, Oezbekistan en Brunei. In de najaarsvergadering in St. Petersburg zal de Governing Council over die verzoeken besluiten. De vergadering werd door de heer Schrijver voorts op de hoogte gebracht van het Russische voorstel om een Syrië-werkgroep in te stellen en van de discussie in het ExCom over Jemen en Venezuela.

Door twee tot de 12+ groep behorende landen – het Verenigd Koninkrijk en België – waren voorstellen ingediend voor een zgn. emergency-item, een niet vooraf geagendeerd onderwerp van hoge urgentie waarover een debat in de plenaire vergadering kan worden aangevraagd. Beide voorstellen hadden betrekking op de grote hongersnood die de levens van miljoenen mensen op het Afrikaanse continent bedreigt. Nadat was gebleken dat ook Kenia een dergelijk debat op de agenda geplaatst wenste te zien werd de twee 12+ initiatiefnemers gevraagd in trilateraal overleg te treden om te komen tot een samenvoeging van de voorliggende voorstellen. Deze samenwerking mondde uit in een voorstel met de titel: « Urgent international action to save millions of people from famine and drought in parts of Africa and Yemen ». De plenaire Assemblee, op maandag 3 april 2017 bijeen om zich uit te spreken over de agendarings van in het totaal 4 ingediende voorstellen, kende aan het gezamenlijke voorstel van België, Kenia en het Verenigd Koninkrijk de meeste stemmen toe.

De tekst van een door de Russische afgevaardigde Kosachev en de Cypriotische afgevaardigde Koutra-Koukouma geschreven ontwerp-resolutie getiteld « The role of parliament in preventing outside interference in the internal affairs of sovereign states » was aanleiding tot enkele emotionele discussies in de 12+. Voor enkele landen (o.a. Duitsland, België, Zweden, Finland en IJsland) vormden zowel de bewoordingen als hun context in het licht van het Russische optreden in Oost-Oekraïne en de Krim redenen om mee te delen op voorhand tegen dit document te zullen stemmen. Op voorstel van de Portugese voorzitter, Duarte Pacheco, besloot de vergadering de Finse afgevaardigde te machtigen de tekstuele bezwaren van de 12+ leden zo goed mogelijk te combineren en te presenteren in de vergaderingen van het Standing Committee on Peace and International Security waarin de ontwerp-resolutie aan de orde zou zijn.

Opening en plenaire vergaderingen

In de avond van 1 april vond op het uitgestrekte terrein van het parlement van Bangladesh de officiële opening van de 136^e IPU Assembly plaats. De Speaker van het parlement, mevr. Shirin Chaudhury, verwelkomde de afgevaardigden en de overige genodigden. Namens de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, Antonio Guterres, sprak assistent Secretaris-Generaal, Miroslav Jenca, de aanwezigen toe, waarna de President van de IPU, Saber Chowdhury, inging op het vraagstuk van de wereldwijde ongelijkheid, het thema van deze IPU-bijeenkomst. Hij gaf een schets van zijn land en de ambities die het heeft op het gebied van armoedebestrijding, economische en sociale gelijkheid en ontwikkeling door middel van onderwijs op alle niveaus. Met enige trots vermeldde de heer Chowdhury dat de 136^e IPU Assembly, ten gevolge van diverse door de regering van Bangladesh genomen maatregelen op het gebied van duurzaamheid, de eerste geheel CO₂-neutrale bijeenkomst is die ooit in het land werd georganiseerd. De Minister-President van Bangladesh, Sjeik Hasina Wajed – dochter van Sjeik Mujibur Rahman, de grondlegger van Bangladesh die in 1975 met zijn zonen tijdens een militaire staatsgreep werd vermoord – deed in haar openingstoespraak een krachtig beroep op de wereldleiders samen te strijden tegen terrorisme, geweld, milieuvuiling, armoede en honger. Zij riep de aanwezige parlementariërs op de door de IPU aanvaarde resoluties in eigen land ten uitvoer te brengen. Het plenaire debat over het thema « Redressing inequalities» delivery on dignity and well being for all» werd ingeleid door enkele sprekers die de wereldwijde ongelijkheid belichtten vanuit verschillend gezichtspunt. Zo wees de voorzitter van het Forum for Young Parliamentarians van de IPU, mevr. S. Al Remeithi uit de Verenigde Arabische Emiraten, er op dat discriminatie en marginalisatie op jonge leeftijd vaak de oorzaak zijn van ongelijkheid onder volwassenen. Die ongelijkheid kan de bron vormen van menselijk ongenoegen en conflicten die weer kunnen leiden tot geweld en extremisme. Onderwijs, werk, maatschappelijke en politieke betrokkenheid kunnen middelen én doelen zijn om conflicten tot een oplossing te brengen of te voorkomen.

Een ander accent werd gelegd door mevr. G (Gerda) Verburg, voormalig lid van de Tweede Kamer en Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Als assistent Secretaris-Generaal van de VN en coördinator van de Scaling Up Nutrition (SUN) Movement zet zij zich in om, in samenwerking met overheden, maatschappelijke organisaties en individuele personen, een einde te maken aan de ondervoeding in de wereld. Door wereldwijd initiatieven en activiteiten te mobiliseren en te coördineren wil deze beweging dat ieder kind, iedere volwassene, iedere moeder en vader, ieder gezin en iedere familie het recht op voeding kan realiseren om een menswaardig leven te kunnen leiden. Zij riep parlementariërs en parlementariërs op om aan die initiatieven en activiteiten concrete bijdragen te leveren in de vorm van het scheppen van wettelijke regels en financiële middelen die het mogelijk maken te investeren in onderwijs, voeding en gezondheid van kinderen.

Aan het slot van het themadebat aanvaardde de Assemblee het zgn. «Dhaka Communiqué».

Vergadering van het Standing Committee on Democracy and Human Rights

In 1997 gaf de IPU de zgn. Universele Verklaring over Democratie uit. In die verklaring is een aantal beginselen van democratie geformuleerd en zijn ook enkele beginselen van goed bestuur neergelegd. De Verklaring bevat daarnaast de internationale dimensie van het begrip democratie. Ter voorbereiding van een ontwerpresolutie die in de najaarsvergadering in St. Petersburg zal worden gepresenteerd was een interactief debat over

de betekenis van de Universele Verklaring georganiseerd op maandag 3 april. De President van de IPU had de ondervoorzitter van de Russische Senaat, de heer Ilitsh Umakhanov, het Indiase Parlements lid mevr. Sushmita Dev en de heer Schrijver uitgenodigd zitting te nemen in een panel teneinde het debat in te leiden. De heer **Schrijver** stelde in zijn bijdrage dat het belangrijk is democratie te zien als een proces dat voortdurend waakzaamheid, onderhoud en een permanente bereidheid tot verandering vraagt. Het woord democratisering geeft nog beter weer dat het gaat om een proces dat leidt tot een meer open en meer participatoire en een minder autoritaire samenleving. Wat democratie betekent wordt des te meer duidelijk als de discussie wordt gevoerd over de afwezigheid van democratie; dan gaat het over staten waarin vrede en recht ontbreken, waar militairen de macht naar zich toe hebben getrokken, de bevolking het zwijgen wordt opgelegd, allerlei rechten zijn ingeperkt en corruptie hoogtij viert. De heer Schrijver wees in zijn beschouwingen over de innige band tussen democratie, mensenrechten en rechtsstaat en op de nog altijd inspirerende betekenis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 1948 waarin tal van fundamentele mensenrechten zijn neergelegd die dienen als «empowerment rights» voor de democratie: het actieve en passieve kiesrecht, het recht op menselijke waardigheid en ontwikkeling, gelijke behandeling, vrije meningsuiting en vereniging en vergadering. Zo zijn democratie en rechtsstaat twee kanten van dezelfde medaille, immers de rechtsstaat wordt gekenmerkt door transparantie, scheiding tussen de uitvoerende, wetgevende en rechtsprekende macht en een gekozen parlement als pijler van de democratie. De onlangs vernieuwde samenwerkingsovereenkomst tussen de VN en de IPU noemde de heer Schrijver in dit verband een uitstekend kader en communicatiemiddel voor het werk van de IPU en nationale parlementen op het terrein van de democratie en mensenrechten. Een van de 17 Sustainable Development Goals behelst in het bijzonder «Vrede, Gerechtigheid en Sterke Instituties», gericht op het bevorderen van vreedzame en inclusieve samenlevingen die zich inzetten voor duurzame ontwikkeling, toegang tot het recht en de rechter voor iedereen en het opbouwen van daadkrachtige, aanspreekbare instituties op ieder niveau. Onder deze 16^e doelstelling gaat het vooral om de rol van parlementen: het ontwikkelen van effectieve, verantwoordelijke, en transparante instituties op ieder niveau (16.6) en het zorgen voor besluitvorming op alle niveaus waaraan burgers kunnen deelnemen en waarin zij zich herkennen.

Vergaderingen van het Standing Committee on Peace and International Security

De heren **De Roon**, **Atsma** en **Schrijver** hebben deelgenomen aan vergaderingen van deze commissie waarin eerder de vermelde ontwerp-resolutie met de titel «The role of Parliaments in respecting the principle of non-intervention in the internal affairs of States» aan de orde was. Een poging bij de aanvang van de eerste vergadering, ondernomen op voorstel van de Duitse delegatie, om deze ontwerp-tekst in zijn geheel door de commissie te doen verwerpen, mocht niet op voldoende steun rekenen. De commissie zette zich vervolgens aan de bespreking van en stemming over 145 amendementen. De uiteindelijk tekst van de ontwerp-resolutie werd in de plenaire vergadering van 5 april door de Assemblée aanvaard met tegenstemmen van België, Canada, Denemarken, Finland, Duitsland, Ierland, Letland, Malta, Noorwegen, Nederland, Portugal, Roemenië, Zweden, Zwitserland, Oekraïne en het Verenigd Koninkrijk.

Vergaderingen van het Standing Committee on Sustainability, Finance and Trade

De dames **Mulder** en **Gerkens** hebben deelgenomen aan vergaderingen van deze commissie waarin de ontwerpresolutie met de titel «Promoting enhanced international cooperation on the SDG's in particular on the financial inclusion of women as a driver of development» werd besproken. Zij deelden mee dat de Nederlandse delegatie goed kon leven met de tekst zoals die door de rapporteurs was aangeleverd. Een aantal landen probeerde de tekst af te zwakken met hun amendementen. Dankzij een ordevoorstel wisten de dames Mulder en Gerkens te voorkomen dat schriftelijk ingediende amendementen van landen die vervolgens ter vergadering niet aanwezig waren om op vragen van collega-delegaties een toelichting te geven, in behandeling werden genomen. Nederland vindt het, zo lichtten beide afgevaardigden toe, van belang dat vrouwen fatsoenlijke toegang krijgen tot financiering. Financiering stelt hen in de gelegenheid om bijvoorbeeld een eigen bedrijf te beginnen en daarmee voor de broodnodige werkgelegenheid en toekomstperspectief te zorgen. Naar hun mening is de kern van de ontwerpresolutie aan het einde van de behandeling in de commissie voldoende overeind gebleven om aan dat doel bij te dragen. Nu komt het aan op uitvoering in de landen zelf.

Interactief debat over: «Parlementen in het digitale tijdperk en sociale netwerken: effectief gebruik van sociale media»

Mevr. **Gerkens** heeft op dinsdag 4 april deelgenomen aan een interactief debat over parlementen in het digitale tijdperk. Besproken werd welke mogelijkheden parlementen de volksvertegenwoordigers bieden om met burgers te communiceren, zoals internetconsultaties en amendering van wetsvoorstellen door burgers online. Ook kwamen de mogelijkheden van het gebruik van social media, die Kamerleden kunnen aangrijpen om directer met zijn/haar achterban of publiek te spreken, aan bod. De keerzijde was ook aan de orde. Wat te doen met bedreigingen, scheldpartijen en nepnieuws? De vraag werd gesteld of internet het platform is om de dialoog met de burger aan te gaan, zolang er weinig nuance in gesprekken wordt ingebracht. Waar de ene deelnemer aan het debat stelde dat men dit aan zich voorbij moet laten gaan, was de ander bevreesd dat dit toch teveel de mening van de parlementariër zou beïnvloeden.

Mevrouw Gerkens lichtte toe op welke wijze internetconsultatie in Nederland tot stand komt en gaf aan dat bedreigingen op internet wel degelijk het leven van parlementariërs beïnvloeden. Ze uitte haar zorgen over het feit dat politieke partijen wereldwijd gebruik maken van nepnieuws om de publieke opinie te beïnvloeden; zij pleitte er dan ook voor dit thema de volgende bijeenkomst te agenderen. De hoofdvraag van die discussie zou moeten luiden hoe transparantie bereikt kan worden. Zij steunde verder een voorstel van Italië om een benchmark te houden over de vraag welke digitale wetgevingsprocessen er inmiddels zijn. Aan de hand van een presentatie van een van de betrokken landen zou over die benchmark tijdens de volgende IPU-Assembly moet worden gesproken.

Een aanwinst noemde mevrouw Gerkens de app IPU TV waarmee iedere dag nieuws wordt aangeboden, video's en foto's van de conferentie worden geplaatst en een eigen ledenomgeving kan worden gevonden en/of aangemaakt. Daarnaast worden alle plenaire IPU-debatten via livestream toegankelijk gemaakt. Parlementariërs hebben verder de mogelijkheid om te bloggen en op andere wijze eigen boodschappen aan te bieden.

Ontmoetingen

Op de dag van zijn aankomst (29 maart) in Dhaka heeft de heer Schrijver een zeer goed bezocht gastcollege gegeven aan de Dhaka University over «The Role of International Law in Achieving the Sustainable Development Goals, waarbij de aanwezige stafleden en hij ook met het enthousiaste gehoor van jonge studenten in discussie zijn gegaan. Als lid van het Executive Committee van IPU maakte de heer Schrijver tevens deel uit van de delegatie die op 31 maart door de premier van Bangladesh, Sheik Hashima Wajed, in haar ambtswoning werd ontvangen. Ook behoorde hij tot de IPU-vertegenwoordigers bij een ontmoeting met en officieel diner bij de President van Bangladesh, de heer Abdul Hamid, in het presidentiële paleis.

De leden van de delegatie hebben op dinsdag 3 april een gesprek gevoerd met mevr. G. Verburg die, zoals eerder vermeld, als coördinator namens de organisatie SUN, de plenaire Assemblee heeft toegesproken. Mevrouw Verburg heeft de delegatie ingelicht over de wijze waarop SUN, als zgn. «movement» binnen de VN, zich inspant om «commitment», afstemming en samenwerking tussen regeringen, parlementen, ondernemingen in de voedingssector en instellingen in de onderwijs- en gezondheidssector in de landen die zich bij het SUN-netwerk hebben aangesloten, tot stand te brengen. Omdat Nederland zich nog niet heeft aangesloten deed zij een beroep op de leden van de delegatie zich in te spannen voor aansluiting. Voor alle duidelijkheid wees mevrouw Verburg erop dat SUN niet over eigen budgetten beschikt en dus ook ten aanzien van de financiering van activiteiten fungeert als aanjager en initiator. De tijdens deze IPU-bijeenkomsten in grote getale aanwezige volksvertegenwoordigers, representanten van tal van maatschappelijke organisaties en internationale ngo's verklaart de actieve aanwezigheid van SUN in Dhaka, zo stelde mevrouw Verburg.

Enkele leden van de delegatie hebben op 4 april deelgenomen aan een korte ontmoeting met de ondervoorzitter van de delegatie van Georgië, mevrouw Tamari Chugosvili, eerste ondervoorzitter van het Georgische parlement. Zij wees erop dat Georgië volop blijft streven naar een lidmaatschap van EU en NAVO en toonde zich bijzonder geïnteresseerd in de uitslag van de op 15 maart 2017 in Nederland gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer en de vooruitzichten die deze bieden op de samenstelling van een nieuw kabinet. Ook tijdens vele andere inofficiële bilaterale ontmoetingen werd door parlementariërs uit Canada, Ethiopië, Finland, Namibië, Nigeria, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en IJsland een opvallende belangstelling voor die verkiezingen aan de dag gelegd.

Contacten met Nederlanders in Dhaka

Onder leiding van voorzitter Atsma bracht de delegatie een bezoek aan de Nederlandse ambassadeur in Bangladesh, mevrouw Leonie Cuelenaere, in wier ambtswoning zij boeiende gesprekken voerde met de ambassade-staf en vertegenwoordigers van het Nederlandse bedrijfsleven en NGO's in het land.

Eerder in de week was zij, rondgeleid door de sociaal-ondernemer Willem Gees in de gelegenheid geweest enkele sociale projecten te bezoeken op het terrein van de woningbouw en de opvang en begeleiding van aan hun lot overgelaten vrouwen en kinderen.

De voorzitter van de delegatie,
Atsma

De griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen